

J E L E N T É S

az 1965. és 1966. évi kutatómunkákról

J E L E N T É S

az 1965. és 1966. évi kutatómunkákról

I. ÉSZAK-BORSODI KARSZT

Ezen a területen a tárgyidőszakban egy kéthetes-, egy hét-napos-, egy háromnapos- és több kétnapos kutató expedíció és tura keretében végeztük a kutató munkát.

E kutató munkák konkrét helyét az alábbiakban soroljuk fel:

1. Baradla barlang

Magyari Gábor barlang-igazgatóval együttműködve, illetőleg engedélye alapján folytattuk a megelőző években végzett felderítéseinket az általunk feltételezett felső szint felkutatása céljából. Mivel úgy láttuk, hogy az első látásra sokatígérőnek tűnő és a további kutatás szempontjából biatatónak látszó helyek száma a barlangban igen sok, úgy határoztunk, hogy mindaddig konkrét feltárásba nem kezdünk, míg a következő feladatokat el nem végeztük:

- A számbavehető helyek pontos bemérése,
- helyzetüknek egy nagy méretarányú térképen való rögzítése.

Ezeknek az adatoknak az áttanulmányozásával; illetve ezeknek birtokában

- a meghatározott pontok kétszáz méteres körzetének kőzettani, tektonikai, stb. adatait felmérni és begyűjteni.

Annak oka, hogy a munkát a fentiek szerint osztottuk be, röviden az alábbiakban rögzíthető:

- a. Hogy a valószínűségi sorrendet megállapítva a feltáró munkákat a legbiztosabb helyeken kezdheszük el.
- b. Hogy felesleges bontásokkal a barlang jelenlegi képét feleslegesen és károsan ne változtassuk meg.
/Ez utóbbi körülmény egyébként is döntő súllyal esett latba az elsőnek feltárandó munkahelyek kiválasztásánál./

Az elmondottak alapján a következő helyeket mértük be és tanulmányoztuk:

Róka-ág	Münich folyosó	Libanon
Vaskapu 1. kürtő	Vaskapu 2. kürtő	Olympos
Tündérvár	A 2590 m-es pont	Pluto ergonája
Pindus	A 4360. m	A 4420. m
Aranyutca	A Retek-ág felfelé nyíló kürtő	

Ezek közül a feltérásra elsősorban az alant felsorolt pontokat tartjuk legalkalmasabbnak:

Libanon és környéke
Tündérvár

Vaskaputól az Olymposig
Pindus

Ezen pontok feltéréséhez 1967. február hónapban már hozzá is kezdenénk és ennek eredményétől függően a továbbiakban is vagy folytatnánk a munkát, vagy a fentebb felsorolt helyek valamelyikén.

A konkrét feltérás megkezdésére azért választottuk éppen a megjelölt pontokat, mert az ezekhez kapcsolódó megelész munkálatok /felmérés, tektonika, külszíni környezet, vízbefolyások vagy szivárgások jellege/ erősen valószínűsítették, a végzendő munka eredményességét. A többi helyeken ezek a körülmények vagy nem állnak fenn ilyen mértékben, vagy azokat még nem ismerjük, mert a szükséges felderítő munkákat még nem tudtuk elvégezni. Ezeknek pótlása a jövő évi terveinkben szerepel, azonban télen a szükséges külszíni bejárásokat eredménnyel nem tudjuk elvégezni. Ezt pedig éppen a Baradla különleges helyzete /idegenforgalom/ és óriási méretei nemcsak indokolják, de egyenesen megköveteli, - ezt a múltban sok ízben ad hoc elkezdett ötletszerű és be nem fejezett kutatások sajnos nagyon is jól látható és el nem tüntetett nyomai igazolják. Célunk az, hogy ezt legalább mi mindenképpen elkerüljük.

A konkrétan felsorolt pontokkal kapcsolatos megelész munkák egyenkénti felsorolása és részletezése tulajágosan hosszadalmasnak bizonyult, ezért ebben a jelentésünkben nem térünk ki rá, hanem az a szándékunk, hogy minden expedíció után jelentést adunk a kutatott pontokról és itt írjuk le előzményeiket is.

2. Kotyora visznyelő

A Kotyora tőbör bontásában egyhetes télá expedicióban vetünk részt Magyar Gábor felhívására és irányításával. Éppen ezért úgy gondoljuk, hogy a munka ismertetése és értékelése elsősorban az ő joga.

3. A Kopolya új zsembolya

Ebben az igen biztató és jó eredményekkel kecsegtető zsembolyban idő hiányában csupán pár napos munkát végeztünk Magyar G. javaslatára egyik munkatársa segítségével /Varga Imre/.

II. BUDAKALÁSZI EZÜSTHEGY

E területen az alábbi munkákat végeztük el a tárgyidőszakban:

- 1.4 Felmértük a barlangot magába foglaló kőfejtőt és környékét.
- 2.- Felmérést végeztünk a barlangban.
- 3.- Kőzet-elemzést és vizelemzést ugyanott
- 4.- Megkezdtük a hegyhát aljában egy kisebb barlang feltárását.
- 5.- Folytattuk a feltárást a barlangban.

1. A kőfejtő felmérését egy - Kerekes Sándor kutatótársunk által szerkesztett - igen ötletes mérőműszer segítségével, poligon alkalmazásával végeztük el. A felmérés magában foglalta a kőfejtő területének metrikus adatait, tektonikai adatait, és a kőfejtő területén fellelhető kisebb-nagyobb barlangnyílásokat, melyeknek a főbarlanghoz tartozását részben helyzetük, részben az elvégzett huzatvizsgálatok igazolták.

2. Bár felkészültünk arra, hogy a szeszélyesen változó méretű folyosókban a felmérés nehézségekre utközik és ezért a fentemlített műszerhez erre a célra méretezett kis állványt használtunk. Mindjárt az elején annyi nehézségbe utköztünk, hogy - sajnos - inkább a mágneses műszer használata mellett döntöttünk. E műszer alkalmazása miatt ugyanis mint az kiderült, a felszín térképébe való beillesztéskor, egészen irreális irányokat tartalmazott annak ellenére, hogy éppen a pontatlanságok elkerülése érdekében ezeket a méréseket ugyanolyan eredménnyel többször ellenőriztük. Az a gyanunk támaszt, hogy a tájoló hibás, azonban a szurópróbák során pár fok eltéréssel ezek is ugyanazt mutatták. Ezután kísérletképpen a folyosó egy szakaszán az elején említett műszer segítségével próbamérést végeztünk és ekkor kiderült, hogy a mágneses műszerek egyenlőre ismeretlen okból öt foktól huszonöt fokig terjedő hibaszázalékkal, de azonos helyen egyforma irányban eltérnek a valóságtól.

A vizsgált szakaszon a kontroll műszerek és az eredeti műszer is azonos helyen nagyjából egyforma, de a különböző helyeken végzett ellenőrző mérések során eltérő nagyságu és irányu értéket mutatnak. A különbség a nem mágneses és mágneses műszerek adatai között azt látszik bizonyítani, hogy az okot a kőzet tulajdonságaiban kell keresnünk. Ezt a tényt bizonyítják a barlang felett a felszínen végzett mérések is, ahol a mágneses műszerek vagy be sem tudtak állni, vagy más pontokon - a különben lassu beállásu bányászkompass is egyetlen rándulással beállt egy irányba és többet meg sem rezdült. Ebből következik, hogy ezen a területen mágneses műszer alkalmazása célszerűtlen.

3. A barlangból és a 4. pontban említendő u.n. Pince barlangból nagy mennyiségű kőzetmintát hoztunk felszínre melyek elemzését megkezdtük és folyamatosan végezzük. A Pince barlang kavics-hordalékának anyagában 1 mm-30 mm nagyságrendű kavicszemeket találtunk, 1-10 mm között 55%, 10-20 mm között 35%, 30 mm-ig 10%. Kötőanyaga 90% CaCO_3 , 10% CaSO_4 és MgSO_4 . A kavicsréteg e kötőanyagok miatt egészen kemény. Érdekes jelenség a fő barlang belsejéből és a Pince barlang hordalékából származó kőzetminták MnO tartalmának feltűnő egyezése melynek értéke mindkét esetben 10%. Valamennyi kőzetmintába különböző vasvegyületek legnagyobb mértékben limonit található, ezeknek azonban eddig csupán minőségi elemzését végeztük el, ezért mennyiségi adatokat egyenlőre nem tudunk adni. Ez vonatkozik a csepegő vizek elemzésére is.

4. Az Ezüsthegy ÉNY oldalában a felszíni felmérések alkalmával közelebbről megvizsgáltunk egy barlang üreget, melyet a régi bányatulajdonos pincének használt s melynek talaját megbontotta és részben kihordta. Ennek végpontján kitöltött barlangjáratot találtunk. Az itt végzett próbabontás során meglepve tapasztaltuk, hogy a kitöltés anyaga egymásra rétegződött eltérő minőségű hordalék. A továbbbontásnál meglepve tapasztaltuk, hogy a különböző hordalékok szintváltozásai a különböző bontási szelvényekben határozottan mutatják egy hajdani kis meder nyomait. Ez a szakasz átlag 10⁰ lejtéssel az ismeretlen szakasz felé mélyül.

A bontás során szigorúan tartottuk magunkat egy igen vastag rétegben jelenlevő szürke agyagtól fényes felülettel elváló vörös agyaghoz, melyet mindaddig követni szándékozunk, míg az esetleg aláhajló menyzet arra nem kényszerít, hogy a mélyítés érdekében ezt a réteget is megbontsuk. E réteg folytonossága, homogenitása és egyenletes szintváltozása /lejtése/ következtében méréseinket is megkönnyíti /a különböző rétegek elhelyezkedését illetően/ másrészt a bontásnál követendő irányt is jól mutatja. Ez azért fontos, mivel a járatnak szálszikla oldalfalait esideig sehol sem értük, és minden jel arra mutat, hogy egy alacsony, de igen széles folyosóval állunk szembe.

5. Kutatómunkánkat az előző jelentésünkben közölt 3.sz. üregben folytattuk tovább. Itt akkor egy 80-260° irányú törés mentén kialakult járatnál akadunk el mely járhatatlanul szűk volt. Itt először mélyítéssel próbáltunk beljebb jutni. Mivel a folyosó lejjebb sem sokkal szélesedett, kénytelenek voltunk szikla véséssel és bontással kísérletezni. Ez végül sikerrel járt és bejutottunk egy keskeny sziklafolyosóba, mely 10 m hosszú, talaja álfenék. Végpontját kisebb omladék zárta el, melyen félórás bontással átjutottunk. További akadállyal újabb hetven méteren át nem találkoztunk. Ezzel a barlang hosszúsága 100 m-re növekedett. Méretei igen változatosak, egyes helyeken - így az általunk kitágított és azóta Kutya-szoritónak elnevezett keskeny repedés - 20-30 cm széles másutt az ~~szűk~~ a 1,5-2 métert is eléri, magassága két pontot kivéve sehol sem alacsonyabb 2 méternél. Főfolyosójában a magasság helyenként a 4-5 métert is eléri.

A főfolyosó bal oldalán lefelé tartó üreg nyílik, melynek homoru menyzetét és baloldali falát nagy mennyiségű "karfiol" képződmény borítja. Végpontján omladék zárja el a továbbjutást. Itt azonban lefelé bontottunk és 2 méterrel lejjebb újabb járatot találtunk. Hosszúsága 5 méter. Egyik végét szűkület, másik végét omladék zárja le.

A barlangnak egy mellék járatát ismerjük /Elek ág/ mely szűk, de járható nagysága.

A barlangról a 2. pontban említettek miatt térképet adni nem tudunk, az elvégzett hosszugmérés azonban ezektől független és a mérési jegyzőkönyv alapján az összes járathosszúságot 132,9 méterben állapítottuk meg. A mellékjáratokat leszámítva a főjárat hossza 110 méter.

Érdekes jellegzetessége ennek a barlangnak, hogy mindenütt álfenéken járunk, melyet a kőzetrétegek vízszintes elcsuszásai következtében létrejött szűkületekben megrekedt törmelék alkot.

További kutatásaink szempontjából elsősorban az előbb jelzett "karfiolos" üreg, a végponton levő alsóbb szintű járat két végpontja, valamint az álfenék több pontja jöhet számításba. Eről részletesen, majd munkatervünkben írunk.

Jó szerencsét !

Budakalász, 1967. február 10-én.

.....
/Kovács Györgyné kutatásvezető/

.....
/Könnnyü Árpád csoportvezető/

Ezüsthegyi „Pince” barlang

A VETŐ HUMUSZOS, TÖRMELEKES KITÖLTÉSE

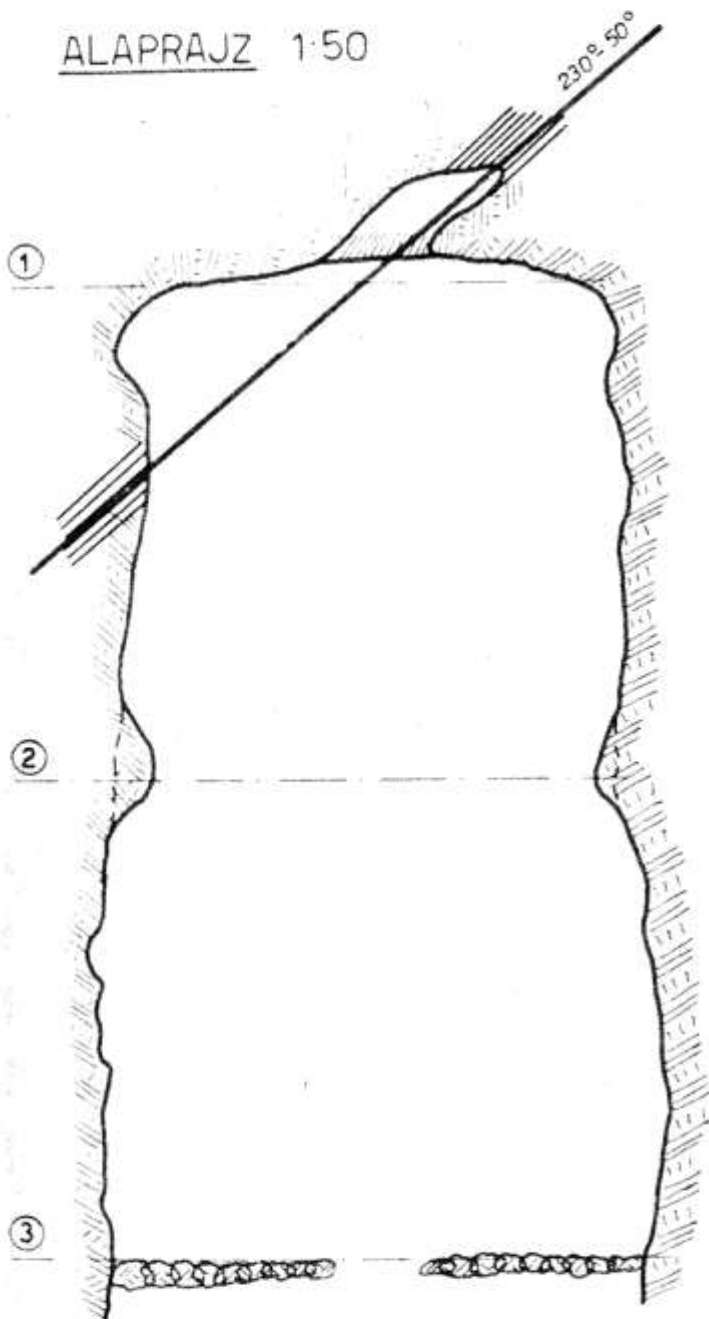

TRAVERTINO

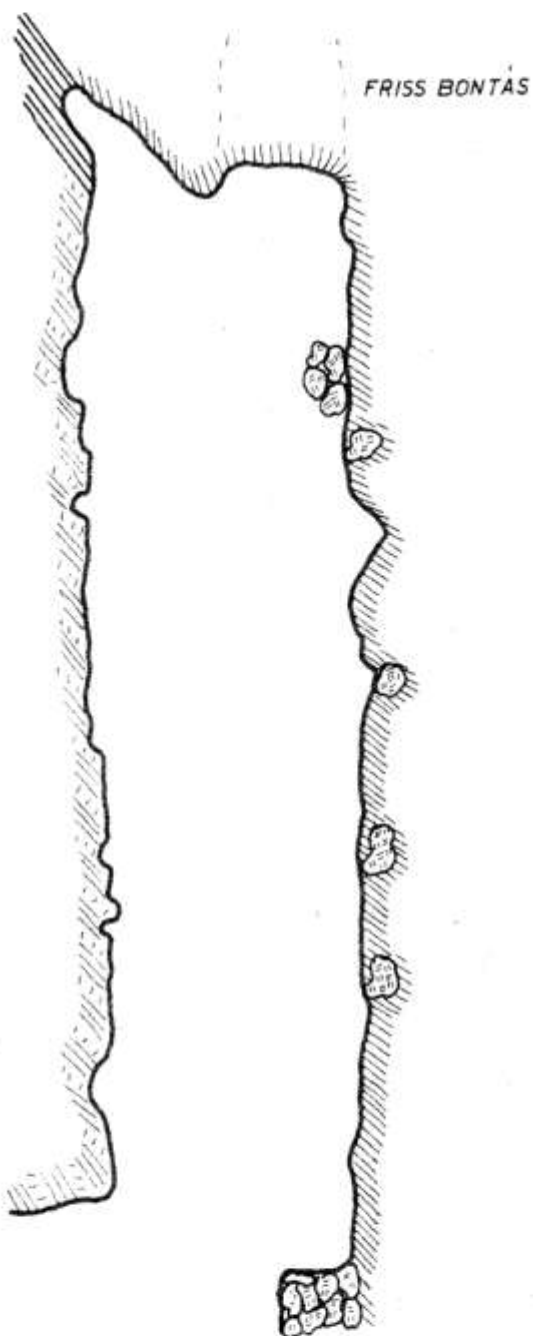

VÍZ ÁLTAL LERAKOTT KITÖLTÉS (SÓDER, HOMOK, AGYAG, STB.)

ALAPRAJZ 1:50

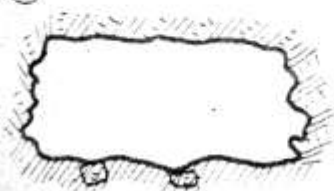

HOSSZMETSZET 1:50

Keresztmetszetek 1:100

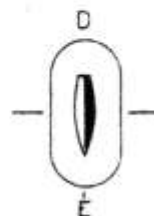
③

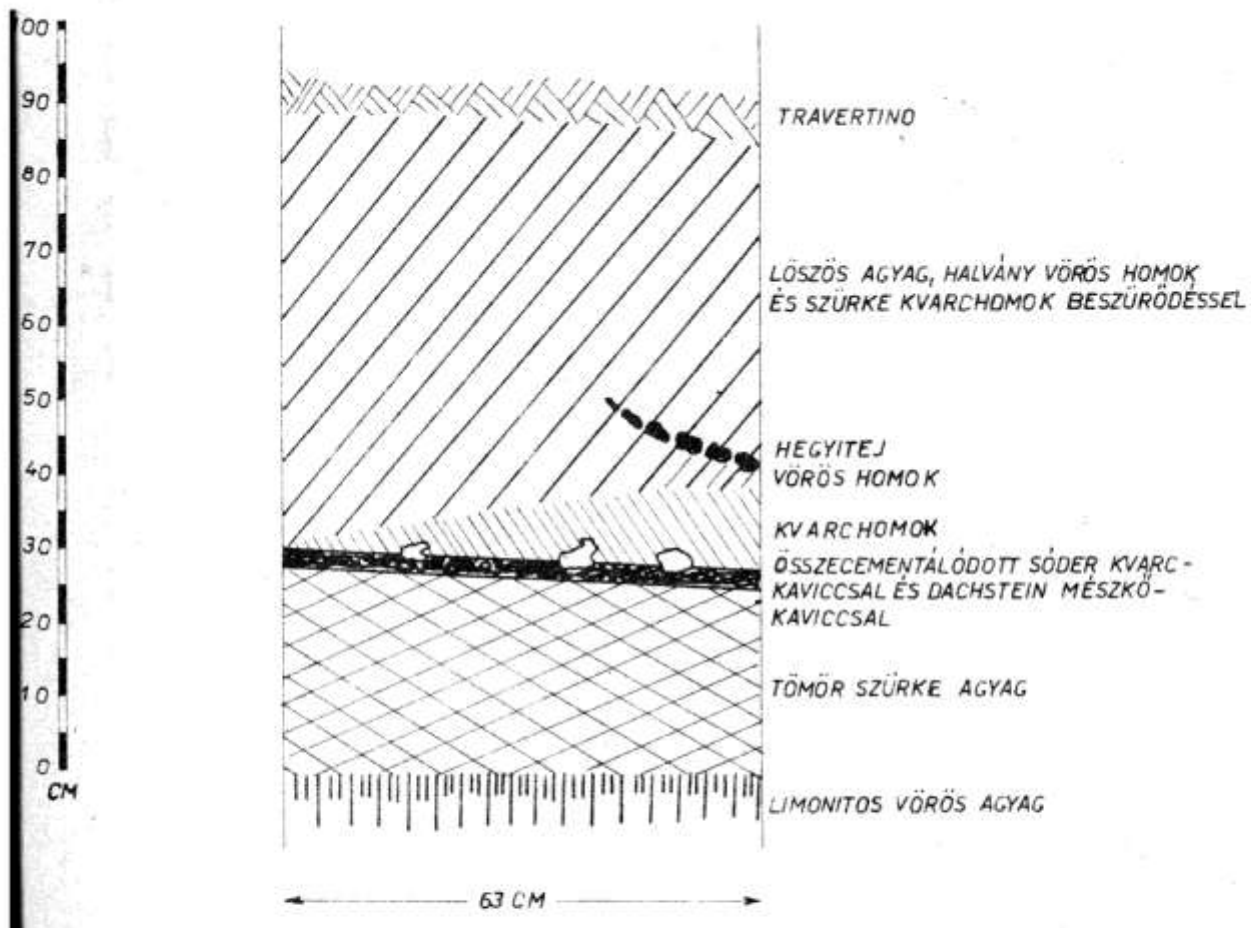
②

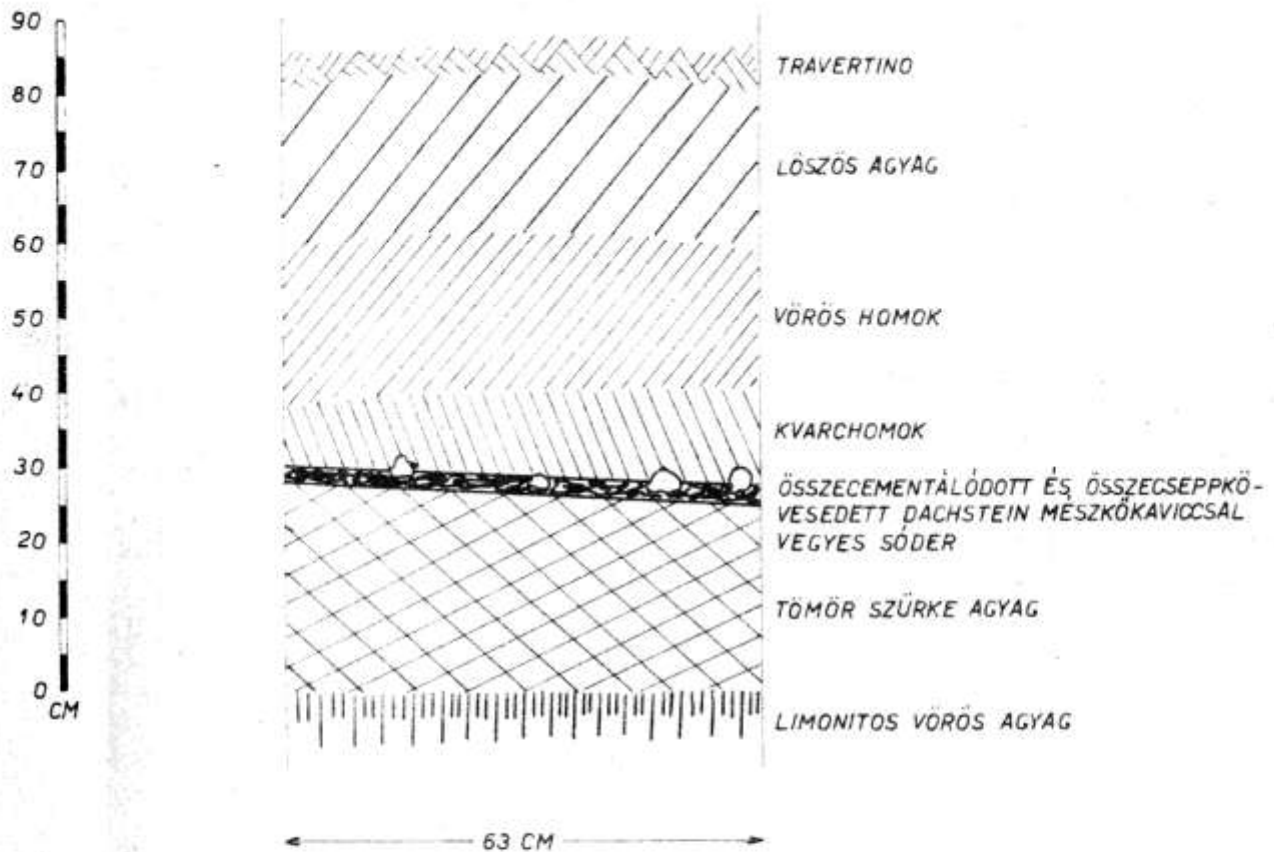
①

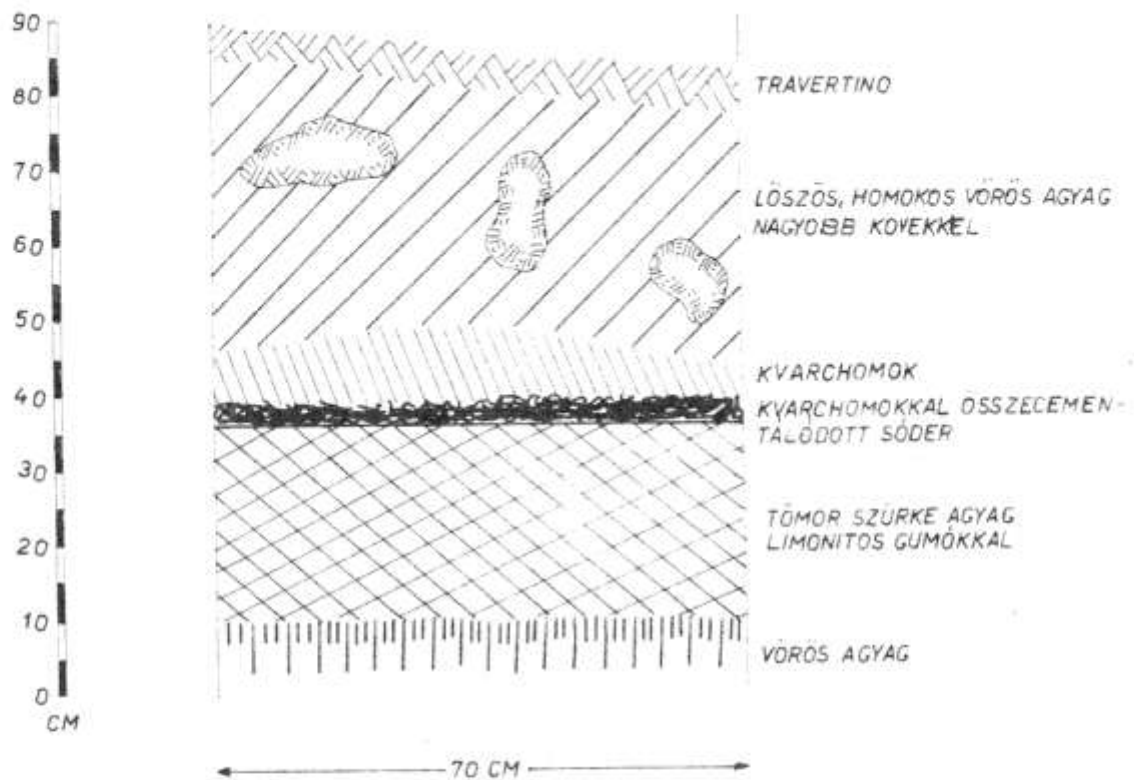
A kitöltés keresztmetszete a bontás kezdetén

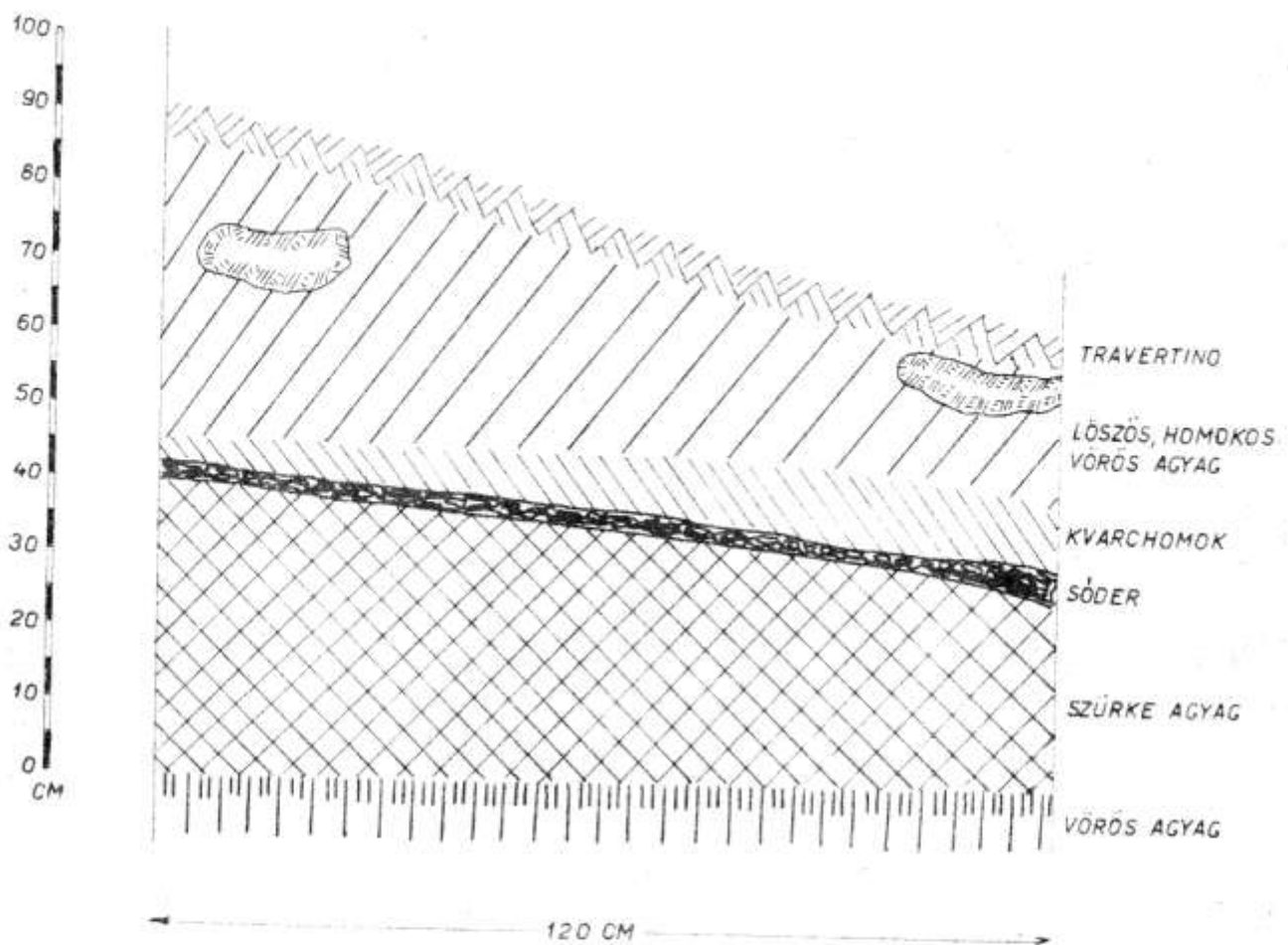
Keresztmetszet a bontás kezdetétől 105 cm-re

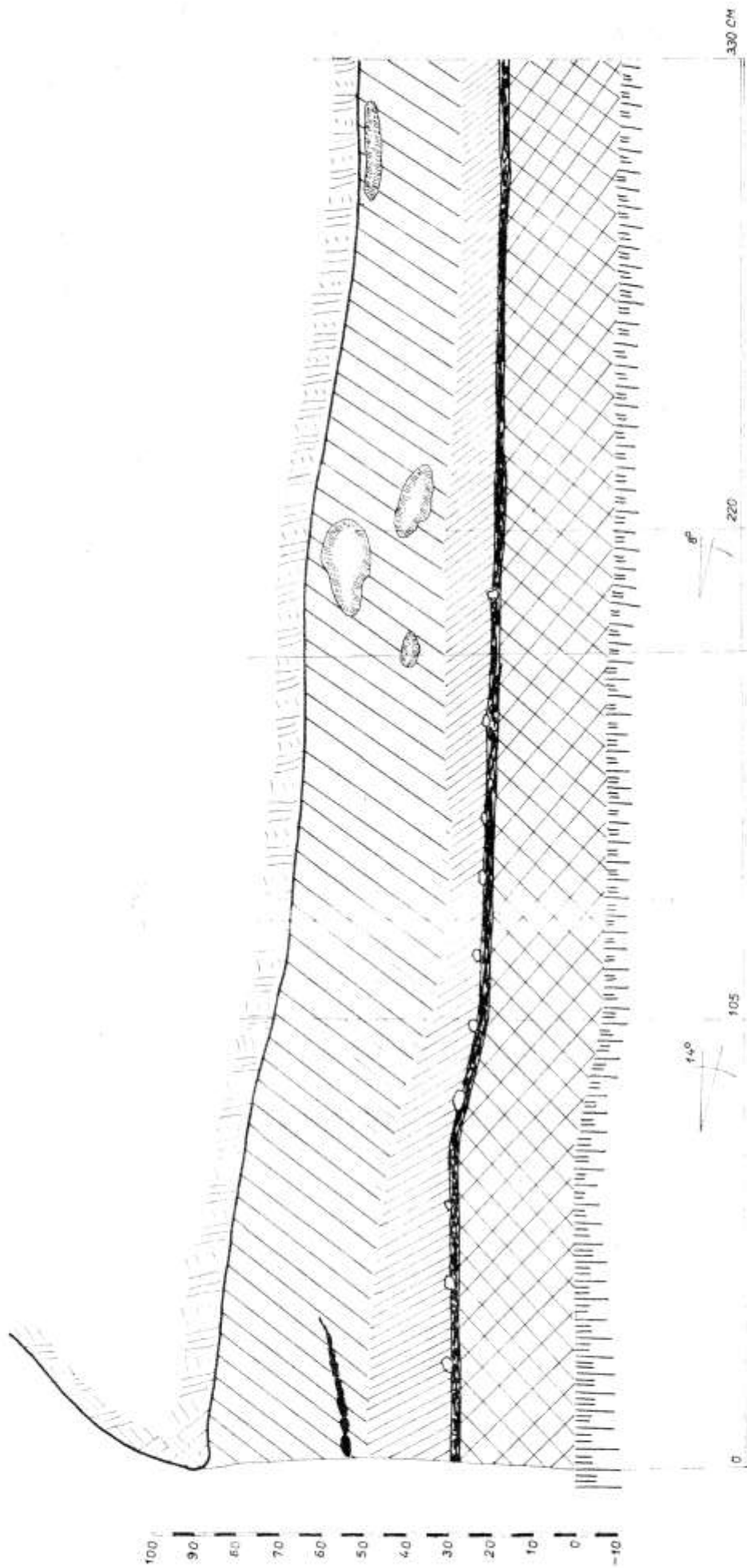
Keresztmetszet a bontás kezdetétől 220 cm-re

Keresztmetszet a bontás kezdetétől 330 cm-re

A bontás hosszmetrszete

	TRAVERTINÓ		ÖSSZEMENTÁLDOTT ÉS HELYKÉNT ÖSSZEPHŰVESEDETT SÓDER RÉTEG TETEJÉN NAGYOBB KVARC - ÉS DACHSTEIN MÉSzkÖRÁVICSAL
	LŐSZŐS, HOMOKOS, HELYKÉNT MORZSALÉKOS VÉRŐS AGYAG		ERŐSEN ÖSSZEPRÉSÉLT SZÜRKE AGYAG
	MÉSSTEJ-GUMÓK		VÉRŐS AGYAG, A FELSŐ HATÁRÁN ERŐSEN VASAS ELSZÍNEZŐDÉSSEL
	KVARCHOMOK		KVARS HOMOK BESZŰRŐDÉSE